RESSENYES

ALDOMÀ BUIXADÉ, Ignasi
Amb el permís de Barcelona. L'altra societat urbana.
Lleida: Pagès Editors, 1999, 282 p.
ISBN: 84-7935-577-8

L'interès per descriure i analitzar les relacions i influències mútues que es produeixen, a nivell de Catalunya, entre l'àrea metropolitana de Barcelona i la resta del país es remunta moltes dècades enrere. És un tema que desperta les inquietuds d'amplis sectors socials i dels investigadors provinents de les disciplines científiques més diverses: economistes, urbanistes, sociòlegs, historiadors… També dels geògrafs. Nogensmenys, aquest fenomen, amb tot el que suposa, és, probablement, el que té unes plasmacions territorials més evidents.

És des d'aquesta perspectiva que es pot entendre l'elaboració, per part d'Ignasi Aldomà, de l'assaig *Amb el permís de Barcelona. L'altra societat urbana* (obra finalista del premi Josep Vallverdú de l'any 1998). Ignasi Aldomà és doctor en Geografia i Ordenació del Territori per les universitats de Barcelona i Montpeller, i obtingué el màster de desenvolupament agrari a l'Institut Agronòmic Mediterrani d'aquesta ciutat francesa. Ha dut a terme nombrosos estudis sobre les àrees rurals que es mouen entre el camp de l'economia agrària, l'ordenació i el reconeixement del territori i el desenvolupament rural, sobretot centrat a les terres de Ponent. Els treballs elaborats sobre la Noguera, el Pla d'Urgell i el Solsonès en són bons testimonis. Recentment ha estat publicada, amb retocs, la seva tesi *Definició i anàlisi de les àrees rurals desafavorides a Catalunya,* presentada a la Universitat de Barcelona el 1990. A l'actualitat exerceix la seva tasca docent dins el Departament de Geografia i Sociologia de la Universitat de Lleida.

Amb aquest assaig, l'autor vol posar de relleu la diversitat de situacions i realitats que viuen, al tombant del segle XXI, els espais catalans que existeixen més enllà de l'àrea metropolitana barcelonina. Sense negar la influència cada cop més creixent que té Barcelona i la seva perifèria sobre la resta de Catalunya, la intenció bàsica del llibre és transmetre la idea de diferenciació i d'autonomia que encara tenen les persones i els territoris «no barcelonins». Aquest objectiu fonamental, per ell mateix, converteix l'assaig en una reivindicació a favor d'una part molt important del país que sovint queda subsumida, massa a la lleugera, com a apèndix davant la projecció, tant interior com exterior, que adquireix Barcelona. Es vol deixar clar que la importància aclaparadora que

té la capital i la seva perifèria en el conjunt del país no justifica eludir l'existència d'altres espais curulls d'iniciatives i activitats que han de ser considerats.

A través de l'argumentació de l'obra es vol rebutjar la visió reduccionista i bucòlica que sovint es té des dels àmbits capitalins respecte a l'extraradi rural. És una percepció que va des de veure el medi rural com a subministrador i reserva dels recursos més variats (aigua, matèries primeres per a la indústria, natura, paisatge…), fins a percebre'l com a mera «postal» on perviuen oficis i cultures del passat.

Per desenvolupar l'argument de l'assaig, Aldomà estructura el llibre en trenta-cinc breus estampes independents que volen il·lustrar el gran nombre de matisos, interpretacions i processos que perfilen la realitat del país no metropolità. Són estampes que s'apropen a les situacions específiques (socials, econòmiques, culturals, ambientals, infraestructurals…) positives o no, que travessen àrees particulars del país. Per tant, a la majoria d'aquestes estampes es fa una anàlisi sintètica d'una situació particular on es barreja, per una banda, la component territorial i, per l'altra, la component sectorial. A tall d'exemple es poden destacar estampes dedicades a temes tan diversos com: la recessió demogràfica dels pobles petits; les experiències industrials que s'han volgut implementar en algunes àrees rurals; el món cooperatiu; la dinàmica de certs productes agraris (vi del Priorat, cereals de la Segarra o fruites del Segrià, porc d'Osona…); polèmiques tan conegudes com la introducció de l'ós al Pirineu, la construcció de pistes d'esquí, la urbanització de paratges o la creació de grans infraestructures com el tren d'alta velocitat; el fenomen de la segona residència; el paper de la premsa comarcal; les dinàmiques urbanes i els fluxos que també existeixen fora de l'àrea metropolitana; algunes de les iniciatives culturals sorgides en aquests espais… Són estampes en les quals no es fa una descripció freda i asèptica del fet, sinó que l'autor s'hi implica directament i aboca moltes de les seves reflexions personals, algunes fruit de la seva experiència viscuda. A cadascuna d'elles es barreja encertadament l'exposició de dades, les aportacions indirectes d'una trentena de testimonis recollits per a l'ocasió, la citació d'estudis precedents i els comentaris del propi autor. Amb tots aquests ingredients a la mà no és difícil que se susciti la reflexió paral·lela del propi lector.

Tanmateix, alguns dels títols d'aquestes estampes són prou suggerents i desperten un neguit massa temptador com per abandonar la lectura del llibre. A través d'ells es destil·la una certa intencionalitat per part de l'assagista que es veu ratificada amb el tractament que es dóna al contingut de cada estampa. Encapçalaments com els següents en són una bona mostra: «La indústria rural no és cap regal», «Gent jove, pa tou: la cresta del rock», «L'esquí: mannà per a avui, ciment per a demà», «Cada ciutat una capital i tota la comarca una ciutat», «"La terra enterra", amb la benedicció de Brussel·les» o «Els "camacus" asfalten la reserva: la segona residència».

Tot i l'autonomia que té cada estampa *per se*, a l'obra s'han agrupat en set blocs que atorguen més vertebració i coherència a aquesta imatge que es vol aportar de la societat no metropolitana com a multiforme i en transformació. A cada bloc va associada una gran idea sobre els fenòmens, les realitats i les mutacions que afecten l'espai català no metropolità. Són idees que ja es formulen al preludi de l'assaig.

1. *Cròniques de la crisi rural.* La persistència en bona part de les comarques interiors dels problemes de la decadència demogràfica i econòmica, que es tradueix en un procés d'abandonament quasi irreversible dels pobles petits i les masies.

2. *Darrers pagesos, pagesos moderns.* El model d'agricultura industrial que provoca la desaparició de la pagesia, mentre aquesta transforma les seves funcions productives i la seva relació amb el territori.

3. *Terres promeses: La indústria i el turisme.* Els fracassos, però també les iniciatives reeixides d'industrialització protagonitzades per alguns pobles i viles interiors, mentre el turisme esdevé la gran alternativa redemptora de la crisi rural.

4. *Recursos limitats, ambicions il·limitades.* El consum desenfrenat del territori i els seus recursos, sense que ni des de la metròpoli, ni des de les mateixes comarques es posi atenció en els equilibris ambientals i la riquesa biològica.

5. *Tots urbans, tots mestissos.* La barreja entre barcelonins i no barcelonins, autòctons i *hippies*, europeus i estrangers que transforma i dinamitza les comarques, malgrat els recels i les resistències locals.

6. *Cultures no capitalines, encara estem vius!* Els pobles, les viles i les ciutats mitjanes i petites que, malgrat la pressió dels productes forans, creen fires, festes, música i manifestacions de la cultura petita i, també, de la gran cultura, inclosa la política.

7. *La reserva, les ciutats i la capital.* El pes excessiu del pop barceloní que eclipsa les ciutats mitjanes i petites, les quals conserven, amb tot, un gran poder de dinamització i urbanització i una clau, doncs, per trencar les inèrcies més negatives.

Atesa la complexitat de situacions i vicissituds que es viu a l'espai no metropolità i del repte que suposa articular-la sobre el paper, triar una fórmula narrativa a través de breus apartats per fer-ho és tot un encert. El conjunt de les trenta-cinc estampes permet fer un plaent recorregut per la conjuntura que estan passant un bon nombre de societats i d'espais d'arreu de Catalunya i descobrir, veritablement, el valuós paper que tenen en la marxa del país. Potser s'hi troba a faltar, per part de l'assagista, unes últimes consideracions que resumeixin les impressions recollides a les trenta-cinc etapes d'aquest engrescador viatge.

Si amb la lectura del llibre s'aconsegueix que el lector comenci a veure la realitat no metropolitana amb altres ulls i amb una sensibilitat més conscient i respectuosa, podrem dir que la pretensió última d'aquest assaig haurà estat sobradament satisfeta. De moment, la confecció d'una segona edició de l'assaig durant l'any 2000 sembla que és un bon senyal de l'acollida que ha tingut.

Bibliografia citada

ALDOMÀ, I. (1999). *La crisi de la Catalunya Rural*. Lleida: Pagès Editors, 383 p.

David Pavón Gamero
Universitat de Girona
Secció de Geografia

GARCIA RAMON, M. Dolors; BAYLINA FERRÉ, Mireia (eds.)
El nuevo papel de las mujeres en el desarrollo rural.
Vilassar de Mar: Oikos-Tau, 2000.

Es muy importante para mí reseñar este libro, ya que representa un esfuerzo continuado de un equipo de profesionales de la investigación social, en su mayoría geógrafas y geógrafos, que luchan por introducir el enfoque de género en las investigaciones geográficas, particularmente en los estudios del medio rural. El libro es el resultado de una investigación dilatada en el tiempo y es el fruto de la labor de todo un equipo dirigido por M. Dolors García Ramón. Este volumen se plantea como una prolongación de un libro anterior, en concreto de *Mujer y agricultura en España* (Garcia Ramon y otros 1994), en donde se abordaba el estudio de la mujer en la explotación agraria familiar.